

venci iz vseh delov slovenskega Štajerja, da poprej ne bo miru in zdravih razmer na Hrvaškem, predno se ne odstrani Khuen-Hedervary, in predno se ne začne strogo izvajati določbe ustave.

II. Krivice, ki se gode od strani Turkov makedonskim kristjan. Slovanom, so vnebovpijoče. Sedanji sistem iztrebljenja kristijanov bi privedel do tega, da izgine poslednji Slovan na makedonskem ozemlju. Od Avstrije in Ruske predlagane preosnove, ki so imele namen olajšati Makedoncem vsaj deloma njihov neznočni položaj, so ostale brezuspešne. Ker torej turška vlada ni zmožna človeško vladati nad kristjani, vidimo jedino rešitev Makedoncev v njih popolni osvoboditvi od turškega jarma. Izražamo torej željo, da vele-vlasti, mej nlimi tudi Avstrija, uplivajo na to, da postane Makedonija neodvisna.

Po sprejetju resolucij so še govorili: član uredništva zagrebskega »Obzora«, gosp. Marinčič, socialdemokrat g. Linhart, dalmatinski državni poslanec dr. Ferri in sklepni govor g. dr. Josip Sernec. V vzvišenih besedah se je spominjal našega blagega vladarja, ki zamore z enim samim migljajem Hrvate rešiti neznočnega jarma. Občinstvo je govorniku pritrdilo z burnimi »Živijo«-klici na vladarja, kateremu se je ob enem doposlala udanostna brzojavka.

Vse se je vršilo v najlepšem redu. Nemci si niso upali izzivati, ker je bilo število slovenskih zborovalcev preogromno.

Razmere v Zagrebu.

Od Save, 2. junija 1903.

Peljal sem se pretečeni četrtek v Zagreb, da se na licu mesta prepričam, kaj je na raznih govoricah o zagrebskih razmerah. Na zunaj je videti vse mirno. Nobenega orožnika, nobenega vojaka z nasajeno sulico. Podam se k dobremu prijatelju, staremu znancu, kateremu morajo biti razmere dobro znane, kateri mi pa tudi ne bo zatajil ničesar. »Kar zadeva stvari, katere so se godile v Zagrebu«, reče, »to sem v stanu povedati; a iz dežele ne moremo zvedeti resnice.« »A prijatelj«, mi pravi dalje, »pojdiva k poslancu R., ta je nasprotnik banov, od njega bova zvedela vse bolj natanko.« Pa čudo! tudi zemaljski poslanec R. ne zna ničesar, kaj se godi po hrvaški zemlji. Saj se odpre vsako pismo, v katerem bi kedo kaj poročal v Zagreb. Isto tako se godi brzojovkam; te se ne dostavljajo naslovljencem. Bavarcu, ki prebiva v Zagrebu, se je poslala brzojavka iz Monakovega: »Naznani mi, kaj je na novinarskih

sporočilih o zagrebskih zadevah? Odgovor plačan«. V Zagrebu prebivajoč Bavarec sicer ni prejel te brzojavke. Pač pa je brzojavni urad zagrebski odposlal brzojavni odgovor v Monakovo z besedami: »V Zagrebu je mir — ni nobenega nerada«. Čulo se je o nemirih v Samoboru. Ker bi bilo zastoj čakati na pismeno sporočilo, pošlje »Katoliški list« svojega poročevalca v Samobor. Komaj pride z železnice tje gori ter začne poizvedovati, ga že prime vohun in — hajdi z njim v luknjo. Vlada je najela celo tropo vohunov. V to službo je sprejela propadle dijake, ban-kerotne trgovce in vsakovrstne pijance.

Kaj se je torej godilo v Zagrebu? V obletnico smrti bana Jelačića so se obhajale v cerkvi sv. Marka slovesne zadušnice. Ljudstva se je trlo; večina je morala ostati zunaj cerkve. Po sv. opravilu so se pele po ulicah domoljubne pesmi — krasen spominek na Jelačićevem trgu se je ovenčal. Zbrani so bili vojaki, orožniki in policaji. Vojastvo in orožništvo je množica živahno pozdravljala; vodja policajev, dr. Githner se je pa vedel jako odurno. Ko so visokošolci skušali pririniti se na Zrinjski trg, hoče to zabraniti dr. Githner ter seka po ljudstvu z svojo nabrušeno sabljo. Pri tem se je ranilo 10 do 15 oseb; med njimi nekateri težko. Na glavi ranjenega delavca hočejo zapeljati v bolnišnico; a on prosi, naj ga nesejo v njegovo stanovanje. Dijaštvo pa tudi mnogo drugih oseb beži pred panduri na vseučilišče. Po postavi ne sme policija stopiti v to poslopje. A kaj briga dr. Githnerja zakon? Pustil je obkoliti vseučilišče s policaji; nikdo ne more uiti iz tega poslopja. Za vseučiliščem je pa vrt milosrdnic, obdan od visokega zida. Nastavijo se lestvice na obzidje; po teh uhajajo k milosrdnicam možki in ženske. Usmiljenke odprejo vsa vrata na cesto, skozi katera ljudstvo zbeži. To zapazi vodja policije, da so mu zajeti zbežali; prepozno da obkoliti tudi samostan milosrdnih sester.

»Zdaj treba se zunanji svet voditi za nos«, si misli zvita mažaronska buča. »Hajdi! brzojavimo v slovenske novine: danes je bilo v Zagrebu 21 oseb vstreljenih in obešenih; a 40 težko ranjenih?« Ta novica se bo kmalu skazala kot neresnična. Mi pa lahko potem rečemo: »Evo! Kako lažejo o hrvaških razmerah! Kakor je vse zlagano o obešencih, isto tako tudi o vstreljenih po Hrvaški in Slavoniji.«

Tužna, zares tužna Hrvatska! Velika večina deželnih poslancev je izvoljena po krivici in goljufiji. Te sirote ne smejo v državnem zboru, kjer se ravno sedaj nahajajo, ziniti nobene besede. Sicer pridejo v nemilost

pri banu ter zgubijo svoje poslanstvo. Hrvatskih uradnikov je mnogo v srcu domoljubnih; a gorje onemu, kateri bi to pokazal v dejanju ter volil vladi nasprotnega kandidata! Takoj se pošlje v pokoj ali, kar je še hujše: pride ob službo in pokojnino. Kam hoče siromak s svojo družino?

Moj prijatelj mi je pripovedoval to-le zgodbiico iz zadnjih dni. Mitroviški mažaronski železnični načelnik naznani tamošnjemu orožniškemu vodji: »Zvedel sem, da name-ravajo sosedni hrvaški kmetje napasti kolodvor in ga zažgati. Postavi orožniško patrolo h kolodvoru«. Stražniški vodja odgovori: »To ni res; nihče ne namerava napasti kolodvora«. Vendar vodja naroči orožnikom, naj se skrijejo v bližnje grmovje ter čakajo, kaj se bo godilo, pa tako, da jih nihče ne zapazi, tudi železnični načelnik ne. Res: po noči napade neka tolpa kolodvor — orožniki priskočijo in vjamejo — železnične delavce, katere je načelnik sam najel. Ko bi orožniki ne razkrinkali te zvijače, bi se kričalo: kolodvor so napadli puntarski Hrvatje, a orožniki se niso ganili. To so nekatere črtice, za katere se imam zahvaliti omenjenima gospodoma v Zagrebu.

Vse to se godi v Hrvatski pod pokroviteljstvom bana Khuen-Hedervary! Bog daj kmetu boljše!

Politični ogled.

Državni zbor. Vlada je predložila zbornici proračunski provizorij za drugo polovico leta. Mladočehi groze z obstrukcijo. Sicer pa se bodo čez binkošti vsi češki poslanci združili v eden klub. — Poslanec dvorni svetnik dr. M. Ploj je interpeliral voditelja pravosodnega ministerstva radi naredbe graškega nadsodišča, v kateri se naroča sodiščem, naj sestavljajo slovenske zapisnike, ako so stranke zmožne le slovenskega jezika. — Nagodbeni odsek je rešil nekaj členov avstro-ogrskeske nagodbe. Velike težave ima socijalno-politični odsek z zakonom glede zavarovanja zasebnih uradnikov. Jedni zahtevajo, naj plača vse premije delodajalec. Zastopniki trgovine in industrije pa zahtevajo, naj plačujejo le zavarovanci, kar pa manjka, naj doda država.

Gradba bohinske železnice. Vsakega rodoljuba mora veseliti, da se je ustanovilo med vozniki in posestniki konj na celem Tolminskem društvo (okoli 100 članov), ki prevzame vožnje za časa gradbe te železnice. S tem je izključena, medsebojna in kar je največje vrednosti, tuja konkurenca in ostane dobiček v rokah naših domačinov, koje se

bile zelo v porabi. Ako so se namreč duri od zunaj močno zaprle in ni bilo ključa znotraj, skočila je ključavnica nazaj in oseba je bila tako dolgo ujeta, dokler ji ni usmiljena roka od zunaj odprla.

Kakor blisk prešinila je Ivanka ta misel. Kakor da bi imela pomoč od višje moči, plazila se je tiho k vratom ter jih zaloputnila z vso silo, da so zleteli ključci na sredo sobe.

Glazen krik se je odzval v sobi, cel kup kletvice je donel Ivanki na uho in grozno so se pretresla vrata. Ivanka pa je klečala sredi sobe in se zahvalila Vsemogočnemu.

Zenska hijena je bila ulovljena, popolnoma brez pomoči. Naj divja, kolne, preti, debele hrastove duri, močna ključavnica, omrežena okna, vse se ji zoperstavlja. Ivanka je rešena!

Kaj sedaj storiti? Krika in razbijanja Lize ni bilo moči prenašati. V takem položaju se Ivanka ni mogla pomiriti. Nekaj časa je sedela na postelji, utrujena, in je zbirala misli. Nato je vstala, se za silo oblekla, vzela otroka in šla na vrt. Mica se je prestrašila blede gospe; njen strah se je pa še bolj pomnožil, ko je zvedela grozno noviceo.

»Mica, hiti kar moreš ter pokliči pomagaje. Prej se ne morem umiriti, dokler ni moške osebe v hiši. V jedni uri si še nazaj, tako dolgo, bom pa že zdržala.«

Mica se je takoj odpravila.

Ivanka je zaklenila za njo duri ter se vlegla na smrt utrujena, na posteljo. Liza je med tam obmolnila in je bila mirna, in tako se je razburjena gozdarica vsaj nekoliko oddahnila. Pustimo jo počivati in zbirati nove moči. Zelo jih bode še potrebovala — njene skušnje se ni konec.

Pojdimo za dekle.

Zvesta duša hiti, kar more, skozi dobro poznani gozd, in mrmra in se grozi ničvredni ženski in prosi Boga za pomoč in zdravje slabotne gospodinje.

Naenkrat se ji je noga ustavila. Neki človek ji je šel nasproti, katerega je spoznala takoj. Bil je sepavi Vid. Sedaj ji je postalo jasno, da sta ta dva sporazumljena ter da je Vid postal nemiren, ker se mu ni žena tako dolgo vračala. Kam naj se skrije pred tem človekom?

Naglo je zbežala nazaj in krenila na stran k stari veliki jami, kjer se je vsedla na kamen za velikim hrastom. Tukaj je mislila počakati, da Vid odide. Upala je, da je ni videl, ali vsaj spoznal, ker je bila še daljava precejšnja. Ona ga je tudi samo po hodu spoznala. Pa oči hudobneža vidijo boljše.

Predno se je uboga starica nadjala ter si iz strahu nekoliko opomogla, stal je šepavec naenkrat pred njo.

»Kaj pa delate tukaj, Mica?« jo je zaničljivo vprašal.

»Grem k delavcem«, odvrnila je ta prestrašeno.

»K delavcem? Ali ste zgrešili pot? Mislim sem, da vam morajo biti vse poti v gozdu znane. Ha, ha, ha! In kaj ste hoteli tja! Kaj hočete pri delavcih?«

»Nič posebnega! Od gospoda imam neko povelje od Filipa.«

»Od gospoda? On je danes odjezdil v A.! Srečal sem ga v vasi. Kaj posebnega že ne more biti, da še komaj sedaj greste tja, ko pa vam je že v jutro naročil in celo sam skoraj mimo njih jezdit. Pa kaj me to briga. Ali je bila danes moja Liza pri vas? Mislila je iti.«

»Pred poldnevom je bila«, reče Mica, ki se je trudila, ohraniti mirno, »bila je pri nas in po obedu je spet odšla.«

»Tako, tako«, je rekel Vid, kateremu ni ušla preplašenost deklet. »Ona je odšla, in vi, stara služabnica, pustite svojo gospodinjo samo doma. Mica, Mica nisem mislil, da ste tako lahkomišljena!«

»Pometajte pred svojim pragom, boste že kaj našli, ter se ne brigajte za druge, ki sami bolj vedo, kaj jim je storiti ter idite svojim potom«, reče jezno Mica.